

SÚHRNNÁ INFORMÁCIA
O VÝSLEDKOV DOHĽADU NA DIAĽKU ZAMERANOM NA ODBORNÚ
SPÔSOBILOSŤ A DÔVERYHODNOSŤ OSÔB, KTORÉ RIADIA POISŤOVŇU
ALEBO SÚ ZODPOVEDNÉ ZA KLÚČOVÉ FUNKCIE

I. Úvod

Právny rámec požiadaviek na odbornú spôsobilosť a dôveryhodnosť tvorí § 24 zákona č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poisťovníctve“) a články 258 a 273 Delegovaného nariadenia Komisie (EÚ) č. 2015/35 z 10. októbra 2014, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II).

Vzhľadom na exaktné zákonné vyjadrenie požiadaviek na dôveryhodnosť¹ nevzniká v praxi priestor na pochybnosti ohľadom ich rozsahu. Zložitejšia je situácia v prípade požiadaviek na odbornú spôsobilosť. Keďže ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov v tejto oblasti sú vágne, úprava požiadaviek na odbornú spôsobilosť, rovnako ako aj presné určenie okruhu posudzovaných osôb, sú ponechané na vlastné uváženie poisťovní. Tie by preto mali byť obozretné pri stanovovaní dostatočne prísnych požiadaviek a do okruhu posudzovaných osôb by mali zahrnúť všetkých relevantných zamestnancov, ako aj osoby vykonávajúce pre poisťovňu činnosti na základe iného ako pracovnoprávneho vzťahu.

V porovnaní so skoršou právnou úpravou sa v súčasnosti nevyžaduje predchádzajúci súhlas Národnej banky Slovenska na voľbu osôb navrhovaných za členov predstavenstva, legislatívne zakotvená je však povinnosť oznámiť orgánu dohľadu zmeny osôb, ktoré riadia poisťovňu alebo sú zodpovedné za kľúčové funkcie.

Uvedené legislatívne zmeny boli podnetom pre vykonanie dohľadu na diaľku, ktorého predmetom bola odborná spôsobilosť a dôveryhodnosť osôb, ktoré riadia poisťovňu alebo sú zodpovedné za kľúčové funkcie.

Kvalita predložených informácií a dokumentov

Možno skonštatovať, že kompletne informácie spolu s dokumentáciou podľa opatrenia č. 1/2016 Národnej banky Slovenska o predkladaní výkazov, hlásení, prehľadov a iných správ poisťovňou, na ktorú sa neuplatňuje osobitný režim, alebo zaistovňou (ďalej len „opatrenie č. 1/2016“) nezaslala ani jedna poisťovňa. Najčastejším pochybením bolo, že predložené informácie neobsahovali všetky formálne náležitosti podľa opatrenia č. 1/2016. Napríklad: v odbornom životopise nebolo uvedené registračné číslo predchádzajúceho zamestnávateľa, povaha a rozsah činností predchádzajúceho zamestnávateľa, či sídlo predchádzajúceho zamestnávateľa.

¹ Požiadavky na dôveryhodnosť sú ustanovené v § 24 ods. 4 zákona o poisťovníctve.

Niektoré informácie úplne absentovali. Napríklad informáciu o predchádzajúcich vyhodnoteniach odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti predložili iba štyri z pätnástich poisťovní, informácie o možnom konflikte záujmov päť poisťovní a ďalších sedem neúplne. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že rovnaký problém ako pri vykonanom dohľade na diaľku vzniká aj pri oznamovaní zmien osôb v súlade s § 24 ods. 2 zákona o poisťovníctve v spojení s opatrením č. 1/2016.

II. Rozsah posudzovaných osôb, vznik a trvanie funkcií

Rozsah posudzovaných osôb, ktoré sú nahlasované do Národnej banky Slovenska

Rozsah posudzovaných osôb, ktoré sú nahlasované do Národnej banky Slovenska (ďalej len „oznamované osoby“) určuje poisťovňa sama. Vychádza pritom z § 24 ods. 2 zákona o poisťovníctve, v zmysle ktorého ide o dve kategórie osôb. Prvou sú osoby, ktoré riadia poisťovňu. Vzhľadom na obchodno-právnu úpravu do tohto okruhu budú patriť členovia predstavenstva a prokuristi. Ďalšími oznamovanými osobami budú - vzhľadom na konkrétnu organizačnú štruktúru - niektorí riadiaci pracovníci v priamej riadiacej pôsobnosti predstavenstva, ktorí vzhľadom na svoje právomoci a zodpovednosti vyplývajúce z ich funkcií určených organizačnými predpismi môžu byť považovaní za osoby, ktoré riadia poisťovňu.²

K otázke okruhu oznamovaných osôb vydala Národná banka Slovenska na svojej internetovej stránke stanovisko, ktorým sa však nedosiahlo zjednotenie implementácie danej otázky v poisťovniach.

Z predložených informácií je zrejmé, že okruh oznamovaných osôb poisťovne zvolili rôzne, pričom zjednocujúcim prvkom nie je veľkosť alebo komplexnosť poisťovne. Štyri poisťovne nahlásili iba osoby zodpovedné za kľúčové funkcie. V prípade, že poisťovne ustanovili okrem členov predstavenstva aj iné osoby, ktoré riadia poisťovňu, boli to riaditelia odborov v priamej riadiacej zodpovednosti predstavenstva.

Vznik funkcií a obdobie vymenovania

Z predložených informácií vyplýva, že funkciu riadenia rizík zriadili poisťovne, s výnimkou troch, až v súvislosti s implementáciou požiadaviek Solventnosti II.

To isté platí aj pre funkciu dodržiavania súladu s predpismi, ktorú mala pred implementáciou režimu Solventnosť II zriadenú iba jedna poisťovňa.

Žiadna z poisťovní neohraničuje obdobie, na ktoré sú osoby vymenované do funkcií. Poisťovne tak ustanovujú osoby do funkcií na dobu neurčitú.

² Podľa Usmernení k systému správy a riadenia EIOPA-BoS-14/253SK “osoby, ktoré skutočne riadia podnik“ sú členovia správneho orgánu, riadiaceho orgánu alebo kontrolného orgánu s ohľadom na vnútroštátne právo, ako aj členovia vrcholového manažmentu. Medzi členov vrcholového manažmentu patria osoby zamestnané podnikom, ktoré zodpovedajú za vysokú úroveň rozhodovania a za vykonávanie navrhnutých stratégií a politik schválených správnym orgánom, riadiacim orgánom alebo kontrolným orgánom.

III. Odborná spôsobilosť oznamovaných osôb

Požiadavky na odbornú spôsobilosť

Vzhľadom na vágnosť právnej úpravy požiadaviek na odbornú spôsobilosť je určenie týchto požiadaviek ponechané na vlastné uváženie poisťovní, ktoré by ich mali ustanoviť vo svojich vnútorných predpisoch.

Štyri poisťovne neurčili vo svojom vnútornom predpise požiadavky na odbornú spôsobilosť, uvádzajú iba požiadavku na primeranú odbornú spôsobilosť, čo nie je o nič konkrétnejšie ako zákonná úprava. Tieto poisťovne Národná banka Slovenska informovala o nedostatku vo vnútornom predpise a odporučila im konkrétne určiť (spresniť a detailne vypracovať) požiadavky na odbornú spôsobilosť.

Jedna poisťovňa určila požiadavky nejednoznačne, preto Národná banka Slovenska poisťovňu informovala o nedostatku vo vnútornom predpise a odporučila jej jednoznačne určiť, aké vzdelanie, prax, skúsenosti na finančnom trhu, poisťnom trhu, odbornej oblasti, riadiacej funkcii poisťovňa požaduje.

Ďalšia poisťovňa vo vnútornom predpise o odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti odkazuje na podrobnú úpravu v osobitných vnútorných predpisoch (tie neboli predmetom vyžiadania a poisťovňa ich nepredložila).

Ostatných deväť poisťovní stanovilo pre jednotlivé posudzované osoby tieto požiadavky na odbornú spôsobilosť:

Osoby zodpovedné za aktuársku funkciu: Všetky poisťovne stanovili požiadavku na vysokoškolské vzdelanie v odbore poisťná matematika, resp. požadujú aktuárske vzdelanie, alternatívne ekonomické a technické vzdelanie, s výnimkou jednej poisťovne, ktorá nešpecifikovala zameranie vysokoškolského vzdelania. Poisťovne stanovili minimálne trojročnú prax v oblasti poisťnej matematiky (alternatívne tiež na poste aktuára a riadenia rizík). Ojedinele poisťovne stanovili tiež všeobecnú požiadavku na zodpovedajúcu prax, napr. 5 rokov na finančnom trhu, resp. 3 roky v oblasti poisťovníctva alebo v inej finančnej oblasti. Štyri z deviatich poisťovní požadujú aj riadiacu prax. Šesť poisťovní má aj ďalšie požiadavky, napr. členstvo v Slovenskej spoločnosti aktuárov, certifikát od aktuárskej organizácie alebo medzinárodnej organizácie v oblasti finančníctva, členstvo v Slovenskej spoločnosti aktuárov ako kvalifikovaný aktuár alebo úspešne vykonanú skúšku aktuára pred Národnou bankou Slovenska³.

Osoby zodpovedné za funkciu riadenia rizík: Všetky poisťovne stanovili požiadavku vysokoškolského vzdelania, ale 3 z nich nestanovili odbor štúdia. Ostatné poisťovne najčastejšie požadujú vzdelanie ekonomického, matematického alebo technického zamerania. Poisťovne požadujú minimálne trojročnú odbornú prax. Ojedinele poisťovne

³ Národná banka Slovenska zabezpečovala odbornú skúšku aktuára do 31.12.2015 v zmysle § 46 ods. 15 zákona č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa platnej právnej úpravy sa táto skúška nevykonáva, a preto možno túto požiadavku na odbornú spôsobilosť považovať za prekonanú.

požadujú dostatočnú prax v oblasti poisťovníctva bez špecifického určenia dĺžky, nestanovili odbor praxe a bez konkrétnejšieho určili len požiadavku na prax na finančnom trhu, resp. v poisťovníctve. Obvykle poisťovne stanovili odbornú prax v riadení rizík, dve poisťovne akceptujú aj prax v poisťovnej matematike a jedna poisťovňa stanovila požiadavku všeobecnejšie, keď požaduje relevantnú prax na finančnom trhu. Štyri poisťovne požadujú aj riadiacu prax. Tri poisťovne požadujú členstvo v profesijnej organizácii.

Osoby zodpovedné za funkciu interného auditu: Všetky poisťovne stanovili požiadavku vysokoškolského vzdelania, s výnimkou jednej, ktorej postačuje úplné stredné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie alebo iné odborné zahraničné vzdelanie. Väčšina poisťovní požaduje ekonomické vysokoškolské vzdelanie a minimálne 3 roky odbornej praxe, pričom rozsah preferovaných odborov je široký. Jedna poisťovňa požaduje skúsenosti so zavádzaním odborných a iných štandardov bez stanovenia minimálnej dĺžky praxe a jedna neurčila odbor praxe. Päť poisťovní požaduje aj riadiacu prax. Iba dve poisťovne požadujú certifikát medzinárodného inštitútu interných auditorov.

Osoby zodpovedné za funkciu dodržiavania súladu s právnymi predpismi: Všetky poisťovne stanovili požiadavku na vysokoškolské vzdelanie, z toho šesť v odbore právo, tri nezadefinovali zameranie štúdia a jedna akceptuje vysokoškolské vzdelanie ekonomického, matematického, právneho alebo technického zamerania. Dĺžka požadovanej praxe sa pohybuje medzi 3 až 5 rokmi. Jedna poisťovňa nestanovila odbor praxe, tri poisťovne určili požiadavku praxe na finančnom trhu (z toho 1 alternatívne na právnom oddelení alebo v oblasti compliance), ostatné poisťovne konkretizujú odbor praxe, resp. kombinujú prax v právnej oblasti s praxou v poisťovníctve alebo na finančnom trhu. Štyri poisťovne požadujú aj riadiacu prax.

Členovia predstavenstva: Dve poisťovne nestanovili žiadne konkrétne podmienky. Ďalšie dve stanovili požiadavku na vysokoškolské vzdelanie, ostatné poisťovne požadujú minimálne stredoškolské vzdelanie. Poisťovne požadujú najmenej 3-ročnú prax na finančnom trhu, obvykle však 5-ročnú odbornú prax v kombinácii s vysokoškolským vzdelaním. Riadiacu prax nepožadujú iba dve poisťovne.

Členovia dozornej rady: Požiadavky na odbornú spôsobilosť členov dozornej rady stanovili štyri poisťovne.

Ostatné osoby, ktoré riadia poisťovňu: V prípade ostatných osôb stanovili poisťovne svoje požiadavky rôzne, v závislosti od zastávanej funkcie.

Skutočná odborná spôsobilosť oznamovaných osôb

Osoby zodpovedné za aktuársku funkciu: Priemerná dĺžka praxe osôb zodpovedných za aktuársku funkciu je 13 rokov. Vzhľadom na skutočnosť, že zodpovednosť za aktuársku funkciu prevzali vo väčšine poisťovní vedúci aktuárskych oddelení (ktorí predtým zastávali funkciu zodpovedných aktuárov), oznámené osoby majú riadiacu prax v dĺžke minimálne 2 roky. Tieto osoby majú vysokoškolské vzdelanie II. stupňa dosiahnuté v odbore poistná matematika, matematická štatistika, aktuárstvo. Šesť osôb zodpovedných za aktuársku funkciu uvádza v odbornom životopise členstvo v Slovenskej spoločnosti aktuárov

a štyri osoby absolvovanie aktuárskej skúšky podľa skoršej právnej úpravy (reálny počet je vyšší).

Osoby zodpovedné za funkciu riadenia rizík: Priemerná dĺžka praxe osôb zodpovedných za funkciu riadenia rizík je 7 rokov. Dve z poisťovní, ktoré predložili údaje, ustanovili do funkcie osoby iba s 1-ročnou praxou v oblasti riadenia rizík. Tieto osoby nadobudli prax pri implementácii riadenia rizík v poisťovni pred 1.1.2016.

Požiadavku formalizovať v rámci systému riadenia rizík personálne zabezpečenie v osobe zodpovednej za funkciu riadenia rizík zavádza nový regulatórny režim Solventnosť II od 1.1.2016. Do 1.1.2016 táto legislatívna požiadavka absentovala, preto mnohé poisťovne zaviedli pracovnú pozíciu risk manažéra až v súvislosti s implementáciou požiadaviek Solventnosti II, čo je aj dôvod, prečo je na pracovnom trhu nedostatok osôb s praxou v oblasti riadenia rizík v poisťovníctve.

Oznámené osoby uvádzajú v odborných životopisoch aj riadiacu prax. Sedem osôb, za ktoré poisťovne predložili odborné životopisy, má poisťné alebo matematické vzdelanie, štyri osoby iné.

Osoby zodpovedné za funkciu interného auditu: Priemerná dĺžka praxe osôb zodpovedných za funkciu interného auditu je 10 rokov. Najkratšia prax v oblasti interného auditu je 3 roky. Oznámené osoby uvádzajú v odborných životopisoch aj dlhoročnú riadiacu prax. Poisťné alebo matematické vzdelanie má 5 osôb, 4 ekonomické vzdelanie, 1 právnické vzdelanie, 1 iné humanitné vzdelanie, ostatní iné vysokoškolské technické vzdelanie II. stupňa. Dvaja interní audítori sú certifikovanými audítormi (The Institute of Internal Auditors).

Osoby zodpovedné za funkciu dodržiavania súladu s právnymi predpismi: Priemerná dĺžka praxe osôb zodpovedných za funkciu dodržiavania súladu s právnymi predpismi je 12 rokov (so zohľadnením celej dĺžky právnickej, resp. požadovanej praxe). Oznámené osoby uvádzajú v odborných životopisoch aj dlhoročnú riadiacu prax. Jedenásť osôb, za ktoré poisťovne predložili odborné životopisy má právnické vysokoškolské vzdelanie, tri osoby ekonomické vzdelanie.

Ostatné osoby, ktoré riadia poisťovňu: Dĺžka odbornej a riadiacej praxe, zameranie vysokoškolského vzdelania, ako aj samotný stupeň dosiahnutého vzdelania sa rôznia vzhľadom na rozsah pozícií, ktoré tieto osoby zastávajú. V troch poisťovniach vedúci zamestnanci pre oblasť obchodu majú stredoškolské vzdelanie s maturitou. Všetky ostatné nahlásené osoby, ktoré riadia poisťovňu majú vysokoškolské vzdelanie. Možno konštatovať, že len vo výnimočných prípadoch oblasť vzdelania nezodpovedá pozícii, ktorú nahlásené osoby zastávajú.

Osoby oznámené pri dohľade na diaľku spĺňajú požiadavky stanovené poisťovňami vo vnútorných predpisoch.

IV. Záver

Z dostupných informácií vyplýva, že rozsah poisťovňami posudzovaných osôb ako aj požiadavky poisťovní na odbornú spôsobilosť a dôveryhodnosť sú neustálené, nie je možné nájsť zjednocujúce kritérium ani na základe parametrov proporcionality (povaha, zložitosť a rozsah činnosti).